

Lužany

Kraj: Plzeňský

Správní obvod: Přeštice

Nadmořská výška: 358 m n. m.

Počet obyvatel: 684

Adresa URL: www.obec-luzany.cz

Okres: Plzeň-jih

GPS souřadnice: 49.546643N, 13.315738E

První pís. zmínka: 1175 (849 let)

PSČ: 334 54

Historie obce Lužany

První dochovaná zmínka přímo o Lužanech pochází z roku 1175. Roku 1245 ves získal Imram z Lužan, později se však celý majetek značně rozdrobil. Tato majetková rozdrobenost pak nebyla lepší ani v následujícím století. Dalším známým majitelem Lužan byl Jindřich a po něm Jan řečený Štpice, roku 1412 purkrabí v Čechovicích, jeho synové byli na Lužanech ještě roku 1475. Své majetky zde měli v 15. století také páni z Vřeskovic a Fremut ze Stropčic. Marvart z Příchovic na Skočicích vystavěl na místě zdejší tvrze renesanční zámek a svůj díl Lužan odkázal synům. Jeden z nich - Petr - zemřel roku 1603, po něm pak Lužany ještě spolu s částí Skočic dostal jeho syn Václav, který ještě přikoupil část vsi Zelené.

Po stavovském povstání byl Václav odsouzen k manství, pro víru však odešel ze země. Proto Lužany roku 1628 prodal Petrovi Jiřímu, od kterého je získal zase Zdeborovi Příchovickému. Zdeborův syn Jan Vilém byl z manství propuštěn a jeho žena Kateřina Salonena přikoupila polovinu Skočic. Podle berní ruly patřila malá část vsi k Roupovu, Lužany jinak držel Karel František Příchovský, císařský rada, zemský soudce a hejtman Plzeňského kraje.

V následujících letech Lužany vystřídaly značné množství majitelů. Po Karlovi ves vlastnil syn Jan Vilém, od něj statek roku 1721 koupil Janův švagr Klink z Engelflussu. O tři roky později jej získala hraběnka z Trauttmansdorffu, rozená Kinská, po níž vše zdělila Markéta Josefa Kinská, hraběnka z Laiblfingu. Od ní Lužany koupil plzeňský měšťan Jan Kašpar Penterider z Adelshausenu. Od roku 1746 ves vlastnil Karel Šťastný hrabě Vršovec, kvůli svým dluhům ji však musel roku 1753 prodat - dalším majitelem se tak stal plzeňský měšťan Bohumil Avalter.

Roku 1802 Lužany opět měnily majitele - tentokrát je koupil tajný rada Jan František Linker z Linzenwicku, po třech letech ves získal August Gotthelf Globig. V roce 1818 Lužany koupil Bedřich Karel, hrabě ze Schönbornu, čímž byla ves připojena k panství dolno - lukavickému. Počátkem 19. století došlo k přestavbě lužanského zámku. K roku 1848 tvořily lužanský alodní statek také vsi Skočice, Dlouhá Louka, Zelená Hora, Zelené, část Vlčí a Nová Ves. V obci byla "sirubárna", po ní byl do provozu uveden cukrovar, dále zde byl mlýn, pivovar, vinopalna a ovčín.

Roku 1850 koupila Lužany kněžna Kinská, rozená Colloredo - Mansfeldová, od níž obec po šesti letech koupil pražský továrník Ringhofer. Posledním vlastníkem lužanského panství se stal v roce 1867 stavební rada Josef Hlávka. Za něj Lužany prožily neslavnější etapu své historie. Celé panství se v závěru 19. století značně rozvíjelo, v letech 1886 - 1888 proběhla přestavba zámku do dnešní podoby v novorenesančním slohu, byla přistavěna zámecká kaple sv. Marie, sv. Antonína a sv. Václava v novobyzantském slohu. Dále byla přistavěna kámpalina (zvonice), v níž byly zavěšeny 4 zvony. Hlávková stavitelská činnost přinesla

desítkám zdejších lidí práci. Dne 14. listopadu 1877 projel na Plzeňsko - eisensteinské trati první vlak, nádraží v Lužanech tehdy neslo název "Lužany v Čechách". V roce 1885 byl v Lužanech otevřen první poštovní úřad, o tři roky později byla zahájena výstavba nové školy - dokončena byla dne 9. června 1889. Josef Hlávka nechal mimo jiného také postavit na planině vrchu Taneček dřevěnou chaloupku jako cíl procházek.

V 60. a 70. letech 19. století v celých Čechách probíhal velký rozvoj spolkového a kulturního života. Ani Lužany nebyly výjimkou, když zde začaly vznikat hudební a ochotnické spolky, jejichž slávou se může obec dodnes pyšnit. Umělecký a kulturní život se v Lužanech rychle rozvíjel a obec jím brzy proslula - skutečně proslulou se v celém kraji stala např. lužanská kapela lidových muzikantů "Šustíků". Nejvíce se tento umělecký život soustřeďoval na přestavěném zámku, na který přitahovala paní Zdeňka Hlávková, spisovatele, skladatele i výkonné umělce. Zámek se tak stal oblíbeným místem pobytu řady významných českých umělců - např. Julia Zeyera, Jaroslava Vrchlického, Josefa Václava Sládka, Josefa Suka, Hanuše Wihana, Oskara Nedbala a Karla Hofmanna, malíře Julia Mařáka, sochaře Myslbeka, malíře Obrovského, presidentů Akademie věd A. Randy, K. Vrby, J. Zubatého, J. B. Foerstera, J. Šusty a řady dalších. Na lužanském zámku často pobýval také Antonín Dvořák. Lužany se staly místem inspirace mnoha uměleckých děl, samy se také objevují v celé řadě různých básní. Na zámku byla díky Zdeňce Hlávkové také organizována koncertní činnost. Lužanský zámek se tak stal velkým kulturním centrem nejen pro Přešticko, ale velké vážnosti a významu se těšil v celém českém národním, vědeckém i kulturním životě.

V roce 1990 zastavil výrobu zdejší cukrovar. Roku 1912 tu však byl vybudován lihovar a v roce 1919 i "panská pila". Již v roce 1910 byl starý lužanský mlýn prodán rolnickému družstvu a dočkal se přestavby a modernizace. V této době se obyvatelé Lužan mohli těšit výtěžkům moderní techniky - od roku 1898 se na velkostatku mlátilo obilí parním strojem, od roku 1903 se zde používala obilní sekačka s hráběmi, v roce 1908 byl pořízen první benzinový motor na řezání píce a v roce 1912 už na velkostatku pracovala nová mlátící souprava s vázacím lisem a jedním elevátorem. Ve stejném roce byla také v obci poprvé použita "provázková povřísla".

